

Riskerna minimerades med dispenser och skyddsarbeten

En äldre man med hjärtstillestånd avled under en ambulans-transport som blev 20 minuter längre till följd av sjuksköterskestrejken 1995. Det är det enda kända dödsfallet som sannolikt kan kopplas till strejken.

Det menar Socialstyrelsen i den rapport om effekterna av sjuksköterskestrejken som nu överlämnats till regeringen.

Socialstyrelsen skriver i sin rapport att det inte går att ge någon entydig bild av effekterna efter den sju veckor långa strejken 1995, eftersom den delvis tilldrog sig under jul- och nyårsstängningar; det var influensaepidemi, omorganiseringar pågick etc som har påverkat vården den aktuella tiden.

Bland de 22 incidenter som Socialstyrelsens regionala enheter närmare granskat finns ett dödsfall där sannolikheten är stor att en försenad behandling haft betydelse för utgången. En 75-årig man med hjärtstillestånd avled under ambulanstransport, en transport som tog 20 minuter längre tid än normalt på grund av strejken. Exempel på andra allvarliga konsekvenser är att en hjärntumördiagnos försenades i åtta veckor och att en patient med mycket avancerad förslitning av höftleden fick vänta två månader på röntgenundersökning.

20 procent färre undersökningar

En ingående analys av hur röntgenavdelningarna drabbades av strejken har gjorts av Lars Zachrisson, tidigare chefsöverläkare vid Danderyds sjukhus. I studien har chefer vid samtliga röntgenavdelningar inom såväl offentlig som privat sjukvård, totalt 115 avdelningar, fått möjlighet att svara på en enkät med 16 frågor. Alla utom två svarade.

Resultatet visar att omkring 92 000 röntgenundersökningar eller andra radiologiska åtgärder fick skjutas upp, jämfört med motsvarande veckor året innan. Det innebär en reduktion av verksamheten vid röntgenavdelningarna med i genomsnitt 20 procent.

På frågan om antalet fall med konkreta medicinska konsekvenser på grund av strejken omnämndes endast nio sådana. Dessutom tillkommer bl a nio fall av cancerdiagnostik som försenades 4–8 veckor till följd av uppskjutna planerade undersökningar, och vars effekter man endast kan utläsa på lång

sikt. Av dessa var fyra fall tjocktarmscancer, två fall av njurcancer, ett fall av urinblåsetumör och två fall av ej specificerade cancerdiagnoser.

Ökad arbetsbelastning till följd av strejken fick främst röntgenavdelningarna vid Sahlgrenska sjukhuset, Karolinska sjukhuset, Huddinge sjukhus samt S:t Görans sjukhus. Av de privata röntgenavdelningarna fick Ersta sjukhus störst tillskott av undersökningar, 250, under den aktuella perioden. Antalet återbud till tidsbeställda röntgenundersökningar var 39 000 och 16 000 remisser skickades tillbaka till följd av strejken.

Väntetiden ökade mest för magnetkameraundersökningar och datortomografiundersökningar. Det beror till övervägande delen på att belastningen inom dessa områden är mycket stor även under normala förhållanden.

Endast en patient skrev brev och klagade på för lång väntetid, enligt enkät-svaren.

Lars Zachrisson konstaterar i sin studie, som ingår i Socialstyrelsens rapport

till regeringen, att »de medicinska riskerna har kunnat minimeras genom en noggrann bedömning av remisser och remitterade patienter, begärda dispenser och vidtagna skyddsarbeten».

Av de 51 röntgenavdelningar som var direkt berörda av strejken begärde 48 dispenser eller genomförde skyddsarbete.

Överdirektör Olof Edhag vid Socialstyrelsen menar att resultatet är ungefär det man väntat.

– Men det finns ett stort lidande som inte går att mäta, och som drabbat patienter som fått vänta med sin cancerbehandling etc. Sådant svårbedömt lidande är egentligen den stora negativa effekten av strejken, säger Olof Edhag.

Det planeras ingen ytterligare kartläggning av sjuksköterskestrejken effekter, som bl a innebar 25 000 inställda operationer. Det finns alltför mycket annat som hänt inom sjukvården, menar Socialstyrelsen, som t ex strukturförändringar, för att strejkens effekter ska kunna identifieras.

Peter Örn

Stockholms läkarförening:

Stockholm bryter mot kollektivavtalet

Stockholms läkarförening begär skadestånd av landstinget för brott mot kollektivavtalet. Orsaken är att landstinget ensidigt infört bestämmelser om ersättning för intyg som strider mot avtalet.

Enligt kollektivavtalet mellan Läkarförbundet och Landstingsförbundet ska läkare som på sin fritid skriver bl a så kallade rättsintyg själv få behålla den ersättning som betalas ut för sådana intyg.

Stockholms läns landsting har infört interna regler som innebär att ersättningen i stället ska gå till arbetsgivaren. Läkaren ska i efterhand begära ersättning av sin arbetsgivare, men är inte garanterad att få några pengar för detta arbete på fritiden.

– Reglerna är ett brott mot avtalet och därför begär vi skadestånd, säger Kaj Hammarmyr, kanslichef på läkarföreningen.

I frågor som gäller kollektivavtalet måste parterna vara överens. En part kan alltså inte ensidigt ändra gällande bestämmelser.

– Vi kräver att kollektivavtalet ska följas även när det gäller ersättning för intyg som skrivs på fritiden. Arbetsgivaren är väldigt noga med att reglerna ska följas. Det kräver vi att arbetsgivaren också ska göra, säger Kaj Hammarmyr.

Björn Meder, ordförande i Stockholms läkarförening, anser att det är dags för föreningen att statuera exempel. Han anser att landstinget har passerat en gräns i och med brottet mot avtalet.

– Vi ser ett mönster. På många områden försöker landstinget pressa tillbaka läkarkåren. Det ser vi som ett led i en pågående kampanj mot läkarkåren, säger Björn Meder.

Han påpekar att det är en grannliga och omfattande uppgift att utfärda intyg som kan ta tre till fyra timmar.

– Skulle de skrivas på arbetstid skulle det få negativa konsekvenser för andra patienter i form av ökade väntetider och annat. Detta känner naturligtvis arbetsgivaren till. Landstinget utgår från att intygen skrivs och accepteras att de skrivs på fritiden. Då måste landstinget också vara beredd att acceptera avtalets regler om ersättning, säger Björn Meder.

Kristina Johnson